

Svenska Röda Korsets krisberedskapsplan

Svenska Röda Korset

Version: 6

Fastställd datum: 2024-01-29

Fastställd av: tillförordnad generalsekreterare Anders Pedersen

Ansvar för uppföljning och revidering: Enheten Krishantering och beredskap

Innehållsförteckning

Förkortningar.....	4
Översiktsskild – Svenska Röda Korsets krisberedskap.....	5
Beredskapsramverket – Dokumenten som styr SRKs krisberedskap.....	6
1 Syfte, roll och principer.....	7
1.1 Övergripande syfte och begränsningar	7
1.1.1 Ägande och löpande revidering av denna plan.....	7
1.2 SRKs roll och mandat.....	7
1.3 Vägledande principer.....	8
2 Roller och benämningar	9
2.1 Tjänsteperson i beredskap (TiB).....	9
2.1.1 Bedömnings- och krisinsatsledare (BKL)	9
2.2 SRKs krisorganisation	9
2.2.1 Nationell krisledningsstab	9
2.2.2 Nationellt krisledningsteam.....	9
2.3 Beredskapspartner.....	9
2.4 Kretsar	9
2.4.1 Frivilliga	10
2.4.2 En nationell pool	10
2.4.3 Regionråd	10
3 Vad kan SRK bidra med vid externa kriser	11
4 Beredskapslägen för krisinsatser	12
4.1 Definition av kris	12
4.2 SRKs beredskapslägen.....	12
4.2.1 Eskalering och deskalering mellan beredskapslägen.....	13
5 Grundläggande	14
5.1 Omvärldsbevakning.....	14
5.2 Tjänsteperson i beredskap (TiB).....	14
5.2.1 Stabsstöd till TiB	14
5.3 Lägesbedömning.....	14
5.4 Säkerhet	15
5.5 Allvarliga händelser som kan hanteras inom linje-organisationen	15
5.6 Utvärdering.....	15
6 Bedömningsläge	16
7 Nationellt insatsläge	17
7.1 Nationell krisledningsstab.....	17
7.1.1 Inriktningsbeslut.....	18
7.1.2 Stöd från linjeorganisationen.....	18
8 Intern kris	19
8.1 Kontinuitetsplanering.....	19
9 Övergång till Planen för väpnad konflikt	20
9.1 Den nationella krisledningsstabens uppgifter	20

Förkortningar

BKL - Bedömnings- och krisinsatsledare

CIM - Critical Incident Management

HR – Human Resources, personalavdelning

PSS - Psykosocialt stöd, benämns även krisstöd

Rednet - Svenska Röda Korsets intranät

RKUF - Röda Korsets Ungdomsförbund

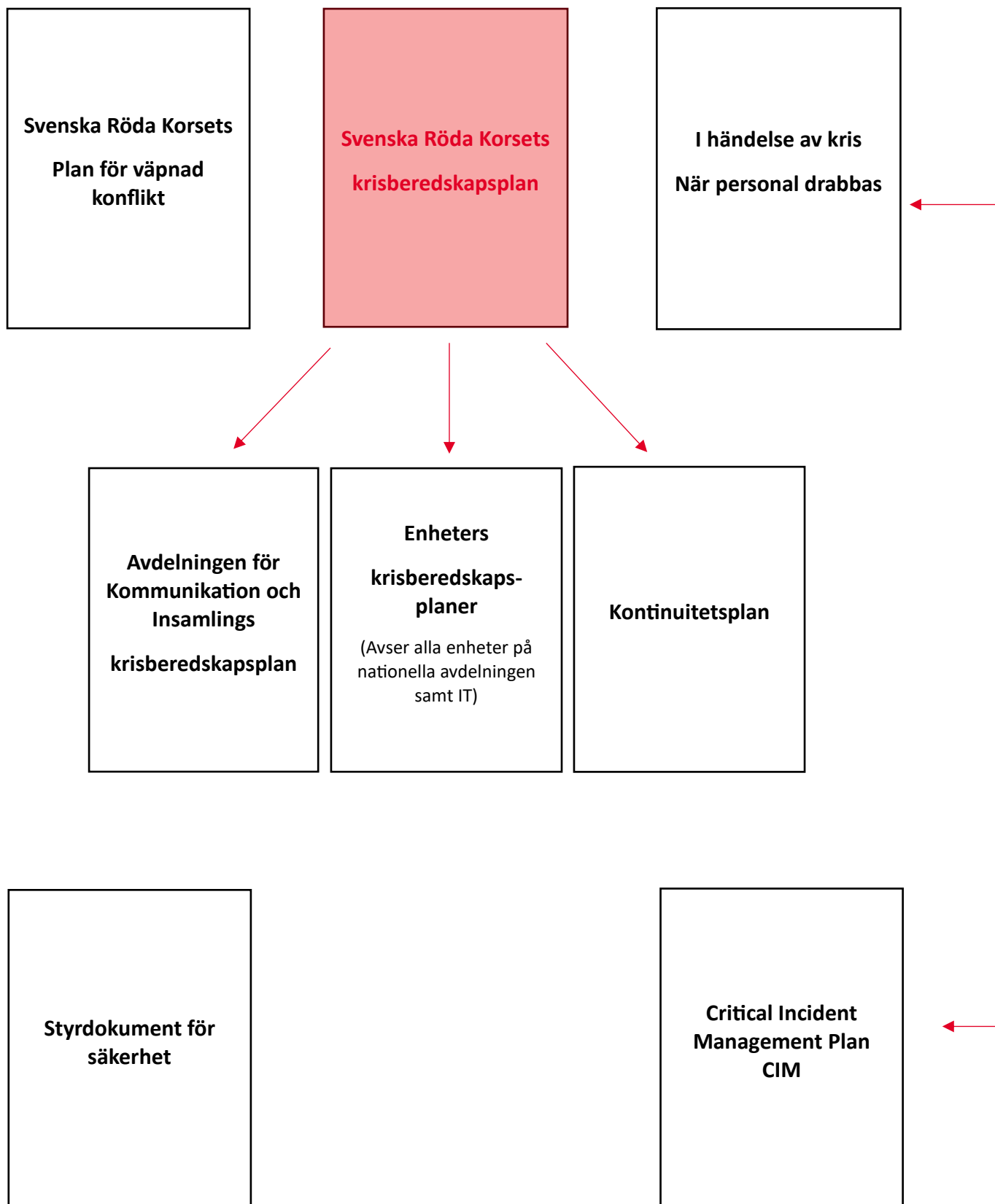
SRK - Svenska Röda Korset

TiB - Tjänsteperson i beredskap

Översiktsbild – Svenska Röda Korsets krisberedskap

TYP AV HÄNDELSE	VAD SKER INITIALT?	VEM LEDER KRISINSATSEN?	VILKA DELTAR I KRISINSATSEN?	EXEMPEL PÅ VAD VI KAN BIDRA MED	VEM BESLUTAR ÖVER INSATSEN?
Lokal nivå Exempelvis: • Våldsdåd • Mässlingsutbrott • Bussolycka	TiB och berörd krets kontaktar varandra. En bedömning av läget görs. Eventuellt skickas en BKL till händelseplatsen.	I första hand leds krishanteringen av den lokala kretsen. Vid behov med stöd av BKL, TiB eller nationell krisledningsstab.	• Frivilliga • Kretsanställda • Spontanfrivilliga Om nationell krisledningsstab upprättas ingår även tjänstepersoner och ev. delegater.	• Psykologisk första hjälpen • Första hjälpen • Frivilligsamordning • Mötesplatser • Information • Hantering av gåvor • Stöd till aktiva i räddningsarbetet	Berörd krets som leder insatsen. Om en nationell krisledningsstab upprättas, kan den efter samråd med berörd krets ta över den lokala krisledningen.
Regional nivå Exempelvis: • Brand över kommungränser • Sjukdomsutbrott • Extremtväder	TiB och berörda kretsar kontaktar varandra. En bedömning av läget görs. Eventuellt skickas en BKL till händelseplatsen.	Samordning mellan kretsar krävs. Leds av en krets enligt gemensamt beslut eller nationell krisledningsstab.	• Frivilliga • Kretsanställda • Spontanfrivilliga Om nationell krisledningsstab upprättas ingår även tjänstepersoner och ev. delegater.	• Psykologisk första hjälpen • Första hjälpen • Frivilligsamordning • Mötesplatser • Information • Hantering av gåvor • Stöd till aktiva i räddningsarbetet	Berörd krets som leder insatsen. Om en nationell krisledningsstab upprättas, kan den efter samråd med berörd krets ta över den lokala krisledningen.
Nationell nivå Exempelvis: • Stor flyktning-situation • Större terrorattentat • Pandemi	TiB och berörda kretsar kontaktar varandra. En bedömning av läget görs. Eventuellt skickas BKL till händelseplatserna.	Insatsen leds av den nationella krisledningsstaben.	• Frivilliga • Kretsanställda • Spontanfrivilliga • Tjänstepersoner • Ev. delegater	• Psykologisk första hjälpen • Första hjälpen • Frivilligsamordning • Mötesplatser • Information • Hantering av gåvor • Stöd till aktiva i räddningsarbetet	Den nationella krisledningsstaben utifrån inriktningsbeslutet. Ett nationellt insatsläge bör inte vara längre än en månad.
Intern kris Exempelvis: • Varumärkeskris • Förtroendekris • Våld mot personal	TiB och berörd avdelningschef kontaktar varandra för en bedömning av händelsen.	Den nationella krisledningsstaben kan upprättas för att stödja berörd avdelning.	• Tjänstepersoner • Förtroendevalda • Ev. konsulter	• Intern och extern kommunikation • Mediahantering • Översyn av berörd verksamhet • Personalsöd	Om en nationell krisledningsstab upprättas, kan den efter samråd med berörd avdelningschef ta över krisledningen. Ett nationellt insatsläge bör inte vara längre än en månad.

Beredskapsramverket – Dokumenten som styr SRKs krisberedskap

1 Syfte, roll och principer

1.1 Övergripande syfte och begränsningar

Syftet med denna krisberedskapsplan är att ge en tydlig bild för hur tjänstepersoner inom Svenska Röda Korset (SRK) bör agera i händelse av en kris, såväl extern som intern. Krisberedskapsplanen beskriver hur såväl frivilligorganisationen, främst genom de lokala kretsarna, och tjänstepersonsorganisationen, genom SRKs avdelningar och enheter, bör samverka och vem som fattar beslut och när. Kort uttryckt: vem gör vad när.

Denna krisberedskapsplan gäller inte i händelse av väpnad konflikt. SRK har tagit fram en särskild plan för organisationens beredskap inför och under väpnad konflikt, Svenska Röda Korsets plan för väpnad konflikt, januari 2024.

Krisberedskapsplanen är generisk och ska därför användas oavsett vilken händelse som sker (utöver väpnad konflikt).

1.1.1 Ägande och löpande revidering av denna plan

Krisberedskapsplanen beslutas av generalsekreterare och beskriver SRKs krishantering och beredskap, och riktar sig till tjänstepersoner och deras roll i den. Krisberedskapsplanen ägs av enheten Krishantering och beredskap på Nationella avdelningen och ska revideras årligen utifrån lärande av krisinsatser.

1.2 SRKs roll och mandat

SRKs roll inom beredskap för kris och väpnad konflikt fastläs i såväl internationell som nationell rätt, och genom avtal med svenska myndigheter, såväl som genom interna dokument:

- SRKs stadga fastslår bl.a. att organisationens ändamål är att förhindra och lindra mänskligt lidande.
- Röda Korsets stödjande roll till staten inom det humanitära området stipuleras bland annat i Genèvekonventionerna och genom beslut tagna inom Rödakors- och rödahalvmånerörelsen.
- Vid sidan av bestämmelserna i folkrätten, så utpekar svensk författning att SRK ska agera under väpnad konflikt, med särskilda uppdrag i upprättande av nationella upplysningsbyrå, identifiering av barn som evakuerats från eller tas emot i Sverige, att skydda rödakorsmärket och benämningen 'Röda Korset', samt genom vår roll som en frivillig försvarsorganisation.
- Som en av arton frivilliga försvarsorganisationer har SRK till uppgift att främja totalförsvaret och bidra till samhällets säkerhet.

1.3 Vägledande principer

SRKs krisberedskap grundar sig utifrån följande vägledande principer:

- Röda Korsets sju grundprinciper som används över hela världen, humanitet, opartiskhet, neutralitet, självständighet, frivillighet, enhet och universalitet.
- SRK utgör ett komplement till samhällets krisberedskap, och agerar i första hand som stöd till insatser som genomförs av kommun, länsstyrelse, region, räddningstjänst, polis etc.
- SRKs beredskap utgår från kretsarnas lokala förmåga, med fokus på den förmåga som kretsar har etablerat (på egen hand eller i samverkan med andra kretsar) på kommunbasis.
- SRKs förmåga att agera i kris bygger på frivilligas engagemang och kompetens.
- SRK ska kunna agera i såväl små som stora kriser och från lokal till nationell nivå.
- SRK ska kunna agera före, under och efter en kris eller allvarlig händelse.
- SRK ska inom relevant tidsram kunna agera över hela landet.
- SRK ska ha en framtagen grundläggande förmåga som samtliga kretsar, och samtliga frivilliga, kan leva upp till.
- SRK har en verksamhet i vardagen som är tydligt kopplad till förmågan att agera i kris.

Trygghetsvandring efter explosion i Hässelby - 2023. Dagen efter sprängningen i ett bostadsområde i Hässelby var våra krisstödare på plats för att trygghetsvandera. Foto: Thomas Årlemo

2 Roller och benämningar

Nedan beskrivs roller och benämningar som nämns i påföljande kapitel i denna krisberedskapsplan.

2.1 Tjänsteperson i beredskap (TiB)

SRK har en tjänsteperson som dygnet runt, årets alla dagar, är SRKs ingång gällande kriser i samhället. SRKs TiB nås alltid på telefonnummer 08-452 46 50. TiB:en arbetar proaktivt och kontaktar samt erbjuder berörda aktörer SRKs stöd vid händelser i samhället, där TiB ser att SRK kan ha en roll. TiB kan även fungera som ett stöd till den lokala krisberedskapen vid lokala kriser. TiB ska bedöma uppkomna situationer och kriser och vid behov agera enligt fastställd TiB-manual.

2.1.1 Bedömnings- och krisinsatsledare (BKL)

SRK har utbildade Bedömnings- och krisinsatsledare som är redo att med kort varsel ta sig till en händelseplats och genomföra en bedömning av händelsen, vilka behov som finns etc. Det är TiB eller stabsledaren i den nationella krisledningsstaben (beskrivs under 7.1) som ger BKL i uppdrag att åka till den drabbade platsen och göra en bedömning av händelsens omfattning, säkerhetsläget och eventuellt starta upp en insats. TiB kan initiera lägesbedömningen på egen hand eller på en förfrågan från en krets.

BKLs första kontakt på plats ska vara den lokala kretsen alternativt en Rödakorsgrupp om krets inte finns på plats. BKL kan starta en lokal insats, eller ta över ledningen av en redan pågående insats. Vid behov stannar BKL under hela insatsen för att bistå den lokala insatsledningen eller själv leda insatsen.

BKL är även utbildad att kunna agera frivilligsamordnare, för att med kort varsel samordna frivilliga och spontanfrivilliga på plats. På nationell nivå finns samordnare av spontanfrivilliga som administrerar/förmedlar spontanfrivillighet vid stora insatser. Det är

TiB eller stabsledaren i den nationella krisledningsstaben (beskrivs under 7.1) som ger BKL uppdrag om frivilligsamordning.

Är det ett uppdrag där både frivilligsamordning och insatsledning ingår, skall två BKL vara på plats. Det är då den BKL som agerar insatsledare som är övergripande ansvarig.

2.2 SRKs krisorganisation

SRKs krisorganisation är benämningen på SRKs samlade resurser i en krisinsats, såväl frivilliga som tjänstepersonsorganisation, samt utrustning.

2.2.1 Nationell krisledningsstab

Den nationella krisledningsstaben består av stabsledare, stabsadministratör, stabsanalytiker, stabskommunikatör och stabslogistiker.

2.2.2 Nationellt krisledningsteam

Det nationella krisledningsteamet består dels av krisledningsstaben och av de rådgivare, samordnare etc som aktivt arbetar tillsammans med krisledningsstaben. Krisledningsteamet lyder under stabsledaren.

2.3 Beredskapspartner

SRK har ett antal företag som har gjort en överenskommelse om att hjälpa till med varor och/eller tjänster vid en nationell krisinsats. Hur och när dessa tjänster kan åberopas är reglerat i respektive överenskommelse.

2.4 Kretsar

SRKs krisberedskap utgår från kretsarnas lokala förmåga, med fokus på den förmåga som kretsar har etablerat på egen hand eller i samverkan med andra kretsar. Vid en händelse där Röda Korset blir involverad i kris-hanteringen är det den lokala kretsen som i första hand bör agera, utifrån förmåga, och vid behov med stöd av tjänstepersons-organisationen.

Den lokala krisberedskapen i kretsarna bör huvudsakligen bestå av personer som redan är aktiva i Röda Korsets lokala verksamheter. Dessa i form av specifika beredskapsroller och frivilliga i kretsens ordinarie verksamheter som kan behöva ställas om, i händelse av kris. Vidare ska en krisberedskapsplan ha tagits fram, där det bland annat ska framgå vilka resurser kretsen/ kretsarna i samverkan inom en kommun förfogar över eller kan fråga efter hos andra aktörer, samt en lista över de frivilliga som ingår i den lokala beredskapsorganisationen och hur dessa kan nås. Mer information finns i Handbok lokal krisberedskap.¹

SRK har utvecklat ett beredskapsindex med syfte att, utifrån kretsarnas krisberedskapsplaner, göra en uppskattning av kretsarnas lokala krisberedskapsförmåga.

Beroende på den nivå en viss krets bedöms ha kan kretsen väntas agera på olika sätt, från att agera i samverkan med andra kretsar eller agera med stöd av SRKs TiB eller nationell krisledningsstab (se nedan) till att ta helt ansvar för en lokal krisinsats. Noteras bör att när förändringar av exempelvis kretsens styrelse, verksamhet eller liknande görs kan det komma att påverka den faktiska förmågan att agera i samband med en kris.

För kretsar som är belägna längs Sveriges gränser kan kriser komma att hanteras tillsammans med övriga nordiska rödakorsföreningar. I grundläge kan kretsar ta egna initiativ till ett sådant samarbete och ett inriktningsbeslut (se nedan under 7.1.1) från tjänstepersonsorganisationen är inte nödvändigt.

Vid varje krisinsats ska kretsen kontakta TiB för att informera om läget och den planerade,

pågående eller genomförda insatsen. Förutom att ge information om insatsen kan kretsen få råd och stöd i hanteringen av krisen samt be om extra resurser för att hantera krisen. Kretsen och TiB ska även komma överens om att hålla löpande avstämningar under den aktuella krisen. Alla krisinsatser ska dokumenteras.

2.4.1 Frivilliga

SRKs mål är att erbjuda samtliga frivilliga grundutbildning samt fördjupningsutbildning i sina respektive roller inom krisberedskapen. Exempel på olika roller för frivilliga inom krishantering är: krisberedskapsansvarig i kretsstyrelsen, insatsledare, krisstödjare, Första hjälpare, insatsledare och frivilligsamordnare. Se även rollprofiler, uppdragsbeskrivningar och utbildningar i Handbok lokal krisberedskap.²

Alla frivilliga inom SRK är försäkrade i sitt uppdrag.³

SRK erbjuder stöd till frivilliga som deltar/ har deltagit i krisinsatser genom att Falck Healthcare, som bland annat kan bidra med stödsamtal.⁴

2.4.2 En nationell pool

SRK har en nationell pool med frivilliga som kan kallas ut på uppdrag för krisinsatser i hela Sverige. Rekrytering till poolen sker främst bland befintliga frivilliga inom SRK. Poolen består av insatsledare och första hjälpare och kommer under kommande period att utvecklas, inklusive utökas med krisstödjare och andra särskilda roller.

2.4.3 Regionråd

Regionråden har ingen roll i den operativa insatsen men ska löpande hållas informerade av ansvarig avdelningschef under insatsläge.

¹ Finns i kunskapsbanken på Rednet

² Finns i kunskapsbanken på Rednet.

³ Mer information om försäkringar finns i Kunskapsbanken på Rednet.

⁴ Mer information om stödsamtal finns i Kunskapsbanken på Rednet.

3 Vad kan SRK bidra med vid externa kriser

SRK är ett stöd när samhällets resurser inte är tillräckliga och behöver förstärkas. Vi kan agera på eget initiativ eller på förfrågan av exempelvis en kommun, en räddningsledare eller en länsstyrelse. SRK kan bidra med:

Psykologisk första hjälpen

Psykologisk första hjälpen går ut på att främja trygghet, lugn, tillit, samhörighet och hopp. Det är en metod att hjälpa någon i en akut, svår situation genom att sänka stressnivån och stärka förmågan att hantera det inträffade. I praktiken handlar det om att tillgodose grundläggande behov såsom tak över huvudet, mat och dryck, kläder, filter och någon att prata med. Det är också viktigt att ge relevant information samt att kunna svara på frågor. I psykologisk första hjälpen ingår att bistå drabbade att komma i kontakt med närstående och att informera om vanliga reaktioner i samband med en kris. Det ingår också att informera om och hänvisa till samhällets stödinsatser.

Första hjälpen

Med första hjälpen avses såväl de livräddande och livsuppehållande insatser som kan göras i väntan på ambulans eller räddningstjänst som insatser för att avlasta räddningspersonal genom att vi exempelvis tar hand om enklare skador vid en större olycka.

Frivilligsamordning

Frivillighet är grunden för Röda Korsets verksamhet och vi är en av Sveriges största frivilligorganisationer. I samband med en kris vill allmänheten ofta hjälpa till. Vi kan organisera befintliga frivilliga och samordna insatserna. Vi har även gedigen erfarenhet av att rekrytera och ta emot nya frivilliga samt spontanfrivilliga vid behov.

Mötesplatser

Vid kriser söker sig ofta människor till Röda Korset. Det är därför naturligt för oss att öppna upp våra lokaler för att möta dessa människor. Vi kan ordna nya samlingspunkter och mottagningscenter, från mobila mötesplatser eller i andra lokaler. Där kan vi bland annat bistå med mat, dryck, filter, kläder, information och medmänskligt stöd. På vissa platser kan vi även bidra med utlåning av telefoner, möjligheter att ladda telefoner och ordna internetuppkoppling. Vi kan även möta människor digitalt när vi inte kan träffas fysiskt.

Information

Vi kan stötta myndigheter och viktiga samhällsfunktioner med informationsinsatser till berörda/drabbade. Vi kan ge specifik information rörande krisstöd och första hjälpen. Informationsinsatser vi tidigare genomfört har bland annat varit under massvaccinationen 2010, mässlingsutbrottet i Göteborg 2018 och coronapandemin 2020.

Hantering av gåvor

När en kris inträffar är det ofta många som vill hjälpa genom att skänka gåvor (kläder, blöjor, mat, gosedjur etc.). Vi har erfarenhet av logistik och att hantera gåvor både i våra second hand-butiker och i samband med krisinsatser. I händelse av en kris kan vi därför bistå med mottagning, sortering och distribution av gåvor.

Stöd till aktiva i räddningsarbetet

Vi kan även ge stöd till de som aktivt hanterar räddningsinsatser för att öka deras uthållighet. Vi kan exempelvis erbjuda psykologisk första hjälpen, ta hand om småskador de fått under insatserna och ordna med fika.

4 Beredskapslägen för krisinsatser

För att SRK alltid ska kunna vara redo att agera i kris, behövs dels en förståelse för vad en kris egentligen är, samt att förstå dess omfattning. SRK baserar sin krisberedskap utifrån tre beredskapslägen, vilket beskrivs nedan.

4.1 Definition av kris

- En kris är en händelse som drabbar många människor och stora delar av samhället och hotar grundläggande värden och funktioner.
- Kris är ett tillstånd som inte kan hanteras med normala resurser och organisation.
- En kris är oväntad, utanför det vanliga och vardagliga och att lösa krisen kräver samordnade åtgärder från flera aktörer.

SRKs krisberedskap syftar både till att kunna agera på egen hand och att kunna stötta andra myndigheter och aktörer i deras krishantering, såväl lokalt, regionalt som nationellt.

Beslutet om en händelse är att betrakta som en kris av relevans för SRK, och om SRK ska agera, görs av krets för lokala händelser och enligt beslutsmandat inom SRKs beredskapslägen för nationella händelser. För händelser av regional omfattning (dvs. som

drabbar områden utöver det som enskild krets ansvarar för exempelvis) ansvarar i första hand nationell nivå för beslutet i samråd med berörda kretsar.

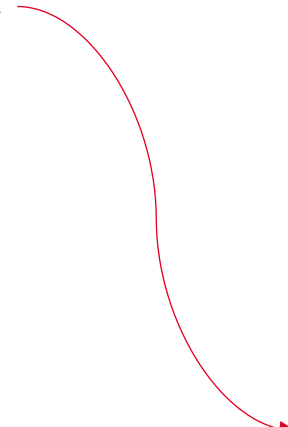
Denna krisberedskapsplan gäller både för externa och interna händelser:

- Extern kris är en händelse som drabbar människor utanför SRK.
- Intern kris är en händelse som drabbar människor och/eller verksamheter inom SRK (beskrivs mer ingående i kapitel 8).

4.2 SRKs beredskapslägen

SRK baserar sin krisberedskap utifrån tre beredskapslägen. Beroende på krisens art och omfattning, samt vilka resurser som bedöms krävas, fattas beslut om organisationen behöver eskalera sin respons, utifrån dessa beredskapslägen. De tre beredskapslägena tydliggör *vilken typ* av särskild organisation som används, *vem* som fattar beslut och *vem* som leder en insats.

Bilden på nästa sida är en översikt av SRKs beredskapslägen och är grunden för SRKs krisberedskapsarbete. Dessa lägen beskrivs mer utförligt i kapitel 5, 6 och 7.

Roller	Grundläge	Bedömningsläge	Nationellt insatsläge
Kretsar	Händelser och incidenter hanteras av kretsar och vid behov med stöd av tjänstepersoner.	Händelser hanteras av kretsar, med kontinuerlig dialog med TiB och ev. BKL. TiB har en samordnande roll inom tjänstepersonsorganisationen kopplat till aktuell händelse.	Lokala händelser hanteras av kretsen, med möjlighet till stöd från den nationella krisledningsstaben. Vid behov kan den nationella krisledningsstaben ta över ansvaret för insatsen.
Nationell krisledningsstab	Ej aktiverad.	Ingen aktivitet. Dock går TiB in på heltid för att öka bevakningen, samt tematisk rådgivare ansvarig för krisledningsorganisationen för att förbereda ev. nationellt insatsläge.	Nationell krisledningsstab med berörda enheter är aktiverad. En krisorganisation bestående av tjänstepersoner, delegater, frivilliga och spontanfrivilliga svarar på krisen.
Beslut om eskalering	Ordinarie beslutsvägar gäller.	Enhetschef för enhet Krishantering och beredskap.	Generalsekreterare, på förfrågan från berörd avdelningschef.
Samverkan med externa aktörer	Ordinarie kontakter	Ordinarie kontakter med stöd av TiB.	Stabsledare och stabsadministratör.

4.1.1 Eskalering och deskalering mellan beredskapslägen

Eskalering:

- Från *Grundläge* till *Bedömningsläge* beslutar enhetschefen för Krishantering och beredskap efter beslutsunderlag från TiB.
- Från *Bedömningsläge* till *Insatsläge* sker genom att berörd avdelningschef efter beslutsunderlag från TiB beslutar om eskalering till generalsekreterare.
- Från *Grundläge* till *Insatsläge* sker genom att berörd avdelningschef efter beslutsunderlag från TiB beslutar om eskalering till generalsekreterare.

Om närmast berörd avdelningschef inte går att nå för beslut om eskalering och inriktning ska generalsekreterare kontaktas för att få ett snabbt beslut.

Formellt beslut att eskalera till insatsläge tas alltid av generalsekreterare. Går denna inte att nå har avdelningschef mandat att ta beslut, i annat fall har TiB mandat att ta beslut.

Deskalering:

- Från *Insatsläge* till *Grundläge* beslutar generalsekreterare efter beslutsunderlag från avdelningschef. Stabsledaren ansvarar för framtagande av underlag till inriktningsbeslut (se 7.1.1) för deskaleringen.

Det är berörd avdelningschef som beslutar om att starta upp den nationella krisledningsstaben. Det ger stabsledaren mandat att förbereda inriktningsbeslutet och påbörja koordineringen av krisinsatsen. Därefter är det generalsekreterare som formellt fattar beslut om insatsläge och inriktningsbeslutet, vilket förklaras närmare under 7.1.1.

5 Grundläge

I detta kapitel beskrivs vad som sker och vilka roller som finns att tillgå när vi är i grundläge. Krisinsatser i denna nivå leds oftast direkt av en krets, med eller utan stöd från tjänsteorganisationen.

5.1 Omvärldsbevakning

Inom SRK sker omvärldsbevakning kontinuerligt, och i flera kanaler. Rådgivare inom enheten Krishantering och beredskap bevakar kommande och pågående händelser, bland annat genom att delta vid de samverkanskonferenser som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) anordnar varje vecka. Omvärldsbevakning sker även i övriga enheter och avdelningar (exempelvis genom pressjouren) och även mer långsiktigt inom nationella avdelningen.

5.2 Tjänsteperson i beredskap (TiB)

I TiB-rollen ingår även kontinuerlig omvärldsbevakning och TiB ska vid behov kontakta kretsar och andra aktörer av relevans för den uppkomna händelsen, såsom räddningstjänst, myndigheter etc. för att följa upp och genomföra en bedömning av händelsers omfattning och karaktär. Kretsar ska kontakta TiB för att informera om händelser och möjliga händelseförlopp av relevans för SRK.⁵

TiB har mandat att initiera en krisinsats. Det åligger TiB att vid krisinsatser i Grundläge och Bedömningsläge hålla berörd avdelningschef samt enhetschefen för Krishantering och beredskap informerade om pågående krisinsatser.

5.2.1 Stabsstöd till TiB

Vid krisinsatser när frivilliga och/eller tjänstepersoner som inte är kretsledda, har

sänts ut på uppdrag av TiB kan vid behov en begränsad krisledningsstab aktiveras. Det är TiB som beslutar om detta. Stabsledaren tar över insatsen men arbetet består då främst av att stödja personalen i fält med inlarmning, schemaläggning, logistikplanering, avlastning etc för personalen.

I denna situation kan det räcka med en stabsledare och en stabsadministratör, vilket är en bedömning av stabsledaren. Stabsledaren rapporterar till TiB.

5.3 Lägesbedömning

För att förstå omfånget av en inträffad eller annalkande kris ska en initial lägesbedömning göras, som kort beskriver bakgrund, händelse, förlopp och nuläge. Lägesbedömningen beskriver även vilka aktörer som är aktiva i den aktuella händelsen och vilka behov som finns. Vidare beskriver den Röda Korsets kapacitet och övriga aktörers möjligheter att starta en insats. Lägesbedömningen kan göras av en krets, TiB eller BKL.

Volontärer vid lokal beredskap – 2023. Krisstödjare, insatsledare och första hjälpare - Röda Korsets särskilda roller i kretsens beredskap. Foto: Ylva Jonsson Strömberg

⁵ Se Handbok Lokal krisberedskap som finns på Kunskapsbanken på Rednet.

5.4 Säkerhet

Inför varje krisinsats måste en riskbedömning göras och eventuella säkerhetsproblem bedömas. Det finns inga exakta regler för när åtgärder måste vidtas. Utgångspunkten ska dock vara att risker för tjänstepersoner och frivilliga ska reduceras så långt det är rimligt och möjligt.

Vidare är varje krisinsats unik eftersom förutsättningarna varierar, exempelvis avseende antal anställda, frivilliga, spontanfrivilliga, stödmottagare och vilka risker som finns i själva insatsen/området.

SRK:s säkerhetsguide bör konsulteras inför varje krisinsats.

Alla anställda på SRK ska ha genomgått IFRCs e-utbildning "Stay safe", vilket respektive avdelnings- och enhetschef säkerställer.

När en kris inträffar i ett område där säkerhetsproblem kan uppkomma, bör kretsen först kontakta TiB eller den nationella krisledningsstaben (om den redan är upprättad) för att diskutera möjligheten att genomföra en krisinsats.

Om en säkerhetsincident inträffar ska det rapporteras på blanketten Incidentrapportering.

5.5 Allvarliga händelser som kan hanteras inom linjeorganisationen

Vid större händelser och kriser som inte tydligt faller inom ramen för SRKs ordinarie verksamheter och organisatoriska struktur, men där SRK borde kunna ha en roll, ska berörd avdelningschef kontaktas. Detta gäller exempelvis vid social oro och långsamma eller

utdragna förlopp som tidigt identifieras. Det gäller även när många enheter kan komma att bli inblandade i en krisinsats.

Detta är främst aktuellt i följande typ av fall:

- Utdragna förlopp – pågående och över tid eskalerande processer och händelser.
- Områden där SRK inte har verksamhet.
- Sådant som kan hanteras inom linjen – händelser som går att förutspå eller planera för, och där det finns en möjlighet för linjeorganisationen att agera.

Berörd avdelningschef säkerställer att koordinering och hantering av dessa krisinsatser sker, dvs när linjeorganisationen behöver stöd i detta. Om en sådan insats eskaleras bör organisationen gå upp i Nationellt insatsläge och koordinering av händelsen tas därmed över av stabsledaren.

5.6 Utvärdering

Det är av vikt att utvärdera krisinsatser, stora som små. I utvärderingarna dokumenteras det som gick bra och det som gick mindre bra.

Dessa lärdomar ger oss verktyg att förbättra SRKs krisberedskap. SRK har tagit fram en utvärderingsrutin, som säger att alla krisinsatser ska utvärderas.

Syftet med rutinen är att säkerställa att utvärderingar dels genomförs efter varje insats, dels att det sker på ett likartat sätt. Rutinen är också ett stöd för den som ska utvärdera en insats.

6 Bedömningsläge

Bedömningsläge råder när en allvarlig händelse kan komma att påverka SRK avsevärt, såväl lokalt som nationellt. Under Bedömningsläget sammanställs lägesbild och riskanalyser för att få den övergripande bilden och förståelsen av situationen. SRK förbereder sig för en eventuell insats men är ännu inte operativa nationellt.

Bedömningsläge kan även råda för en lokal händelse, där kretsar behöver extra stöd, men där ett Nationellt insatsläge inte behövs för att hantera händelsen.

I bedömningsläget går TiB in och arbetar heltid med den aktuella händelsen, bland annat med ökad omvärldsbevakning och löpande bedömning av situationen. Det innebär att TiB-funktionen kan dubblas om TiB inte har möjlighet att hantera både den uppkomna situationen och den övriga omvärldsbevakningen. Beslut om eventuell dubbling

fattas av enhetschefen för Krishantering och beredskap.

Om en eller flera lokala kretsar har eller ska påbörja en lokal krisinsats är det TiBs roll att vid behov stödja den insatsen.

I bedömningsläget gäller dock linjeverksamheten men TiB får en samordnande roll i den aktuella händelsen inom tjänsteorganisationen, såsom att kalla till och hålla i möten, begära in information samt delegera arbetsuppgifter. TiB rapporterar till berörd avdelningschef eller generalsekreterare, beroende på krisens art och omfattning.

Mötesprotokoll plus relevanta dokument sparas i InCaseIT.

Det är TiBs roll att göra bedömningen om SRK bör gå upp i Nationellt insatsläge. TiB förbereder då organisationen för detta tillsammans med ansvarig tjänsteperson för krisledningsorganisationen.

Flyktingar från Ukraina 2022. Frivilligsamordnare och Kris- och beredskapsansvarig på Röda Korset Halmstadkretsen går igenom osorterade kläder som skulle gå till nyinkomna flyktingar. Foto: Johan Bävman

7 Nationellt insatsläge

Händelsens art och kretsens förmåga att svara på krisen avgör om insatsen kommer att ledas av den lokala kretsen eller av en nationell krisledningsstab.

En lokal händelse hanteras av den lokala kretsen utifrån kretsens förmåga. Vid behov ger den nationella krisledningsstaben stöd och har möjlighet att, efter samråd med berörd krets, ta över ansvaret för insatsen, om kretsen inte har tillräcklig kapacitet att hantera krisen.

Händelser som drabbar större regioner, och exempelvis överskrider kommun- och länsgränser kräver i första hand samverkan och stöd mellan kretsar. Regionala händelser kommer i många fall att behöva hanteras av en nationell krisledningsstab, antingen efter önskemål från de inblandade kretsarna, eller efter att en nationell bedömning genomförts.

En nationell händelse hanteras och leds alltid av en nationell krisledningsstab, där berörda kretsar ger stöd till krisinsatsen efter förmåga.

7.1 Nationell krisledningsstab

En nationell krisledningsstab tillsätts av TiB på mandat av berörd avdelningschef. TiB lämnar då över krishanteringen till den nationella krisledningsstaben.

Den nationella krisledningsstaben består av stabsledare, stabsadministratör, stabsanalytiker, stabskommunikatör och stabslogistiker, som direkt frigörs från sina ordinarie arbetsuppgifter. Krisledningsstaben använder sig av krisledningsverktyget InCaseIT och sitter i stabsrummet (Medmänsklighet) på Stockholmskontoret om inte annan lokalisering krävs.

Stabsledarens roll är att leda krisledningsarbetet. Stabsledaren har mandat att ta in de

resurser från tjänsteorganisationen som behövs för att hantera den aktuella krisen. Det är stabsledaren som ansvarar för att SRK har mobiliserat en krisorganisation som står i paritet med händelsen och det är vidare stabsledaren som leder krisledningsstaben, utifrån direktiven i inriktningsbeslutet (se nedan).

När krisledningsstaben är upprättad nås Stabsledaren på telefon: 070-3180986.

Enhetschefen för NAT Krishantering och beredskap är ansvarig för att säkerställa att stabsledaren tar fram ett bemanningsschema som tar hänsyn till vilotid och återhämtning.

Stabsadministratörens roll är att ansvara för att krisledningsstabens arbete fungerar administrativt under stabsledarens ledning, och att exempelvis beslut loggas.

När krisledningsstaben är upprättad nås Stabsadministratören på email: krisstab@redcross.se.

Stabsanalytikerns roll är att hålla lägesbilden över den aktuella krisen kontinuerligt uppdaterad.

Stabskommunikatörens roll är att ansvara för extern och intern information som rör krishanteringen.

Stabslogistikerns roll är att ansvara för all logistik under insatsen. Stabslogistikern ansvarar även för SRKs beredskapslager.

En nationellt tillsatt krisledningsstab bör inte vara aktiv längre än en månad. Om insatsen därefter fortgår ska den om möjligt gå över i linjeorganisationen eller för händelsen anpassad form.

7.1.1 Inriktningsbeslut

Vid Nationellt insatsläge krävs ett inriktningsbeslut för den nationella krisledningsstabens arbete. För att ta fram förslag till ett första inriktningsbeslut kallar stabsledaren alltid följande funktioner till ett förberedande möte:

- PSS, tematiska rådgivare⁶
- Business controller, NAT
- Grupp Infoservice
- Enhet IT
- Enhet Företag och stora givare
- Andra berörda enheter utifrån händelsens art och omfattning

Utifrån detta möte tar krisledningsstaben fram ett förslag på inriktningsbeslut. Därefter kallar stabsadministratören följande personer till ett möte för att fatta inriktningsbeslutet:

- Generalsekreterare
- Avdelningschefer
- Generalsekreterare för RKUF

Inriktningsbeslutet, som fattas av generalsekreterare, ska innehålla beslut om följande:

- Bakgrund och bedömning av händelsen
- Vilken slags krisinsats som ska genomföras
- Hur länge insatsen ska pågå
- Ekonomiska ramar för insatsen
- Vem krisledningsstaben ska rapportera till och hur ofta
- Informationsbehov för tjänstepersoner, styrelse, regionråd och frivilliga
- Informationsbehov för externa målgrupper
- Vilka funktioner som ingår i krisledningsteamet
- Säkerhetsfrågor

Om det skulle uppstå en situation där SRK anser sig behöva internationellt stöd av andra rödakorsföreningar i form av delegater och/eller utrustning, eller vid ett formaliserat

samarbete, ska även detta ingå i inriktningsbeslutet.

Det krävs även ett inriktningsbeslut vid deskalering från Nationellt insatsläge till Grundläge.

7.1.2 Stöd från linjeorganisationen

Inom ramen för Nationellt insatsläge, har den nationella krisledningsstaben befogenhet att begära stöd från samtliga delar av organisationen, för att säkerställa sakkompetens, administrativt stöd, eller annan kompetens utifrån vad den aktuella händelsen och insatsen kräver. I stort sett alla enheter/avdelningar kan komma att behöva bidra med personal inom nationellt insatsläge.

Denna begäran sker i första hand genom dialog med berörd chef, men beroende på tidskrav kan stabsledaren genomföra denna begäran direkt till den eller de medarbetare som behövs i krisledningsteamet.

Alla enheter inom nationella avdelningen har egna krisberedskapsplaner, vilka kan komma att aktiveras under en kris. Dessa beskriver enheters roll i händelse av kris, samt hur enheter kan stötta krisledningsteamet. Detta gäller även enheten IT, avdelningen Kommunikation och Insamling, samt HR.

HR bistår med att skicka ut information till tjänsteorganisationen om krisinsatsen. Det är stabsledaren som beslutar när och hur ofta information ska gå ut. Vidare är det stabskommunikatören som skriver informationen som ska skickas till de anställda.

Utöver detta har RKUF en särskilt utpekad roll inom ramen för SRKs krishantering. RKUF:s roll i krisinsatser är främst att bidra till att bevaka barn- och ungdomsperspektivet, öppna chattjouren Jourhavande Kompis samt att uppmana föreningar och frivilliga inom RKUF att delta i krisinsatsen.

Arbetsgrupper som bildas i Grund- eller Bedömningsläge för att hantera en kris, kommer under Nationellt insatsläge att ledas av krisledningsstaben.

⁶ Tematisk rådgivare för PSS bör alltid vara med för att säkerställa att krisstöd tas med i planeringen av krisinsatsen.

8 Intern kris

En intern kris är en händelse som drabbar människor och/eller verksamheter inom SRK. Exempel på interna kriser är förtroendekris för organisationen och våld mot personal.

Vid en förtroende- eller varumärkeskris har SRK genom avdelningen Kommunikation och insamling en krisberedskapsplan för att hantera dessa situationer. Om krisen får implikationer på SRKs verksamhet så kan organisationen gå upp i Nationellt insatsläge för att hantera situationen.

Vid händelser som drabbar tjänstepersoner, såsom olyckor, dödsfall, våld och hot och misstanke om brott har SRK upprättat rutiner för att hantera dessa situationer. Detta finns beskrivet i dokumentet "I händelse av kris"⁷.

Vid extraordinära händelser utomlands, såsom kidnappning, dödsfall och medicinsk evakuering av SRK-personal tillsätts den nationella krisledningsstaben utifrån SRKs Critical Incident Management plan (CIM).

8.1 Kontinuitetsplanering

En kontinuitetsplan syftar till att identifiera kritiska resurser och beroenden för SRK, för att kunna upprätthålla verksamhet även vid störningar.

Kontinuitetsplanen innehåller information som hjälper personalen att veta vad den ska göra vid en störning i den vardagliga verksamheten, exempelvis brand på ett kontor. Syftet är att kunna upprätthålla verksamheten på en tolerabel nivå och att kunna återställa resursen

så fort som möjligt, för att minska konsekvenserna för organisationen som helhet.

SRK har identifierat fem områden inom vilka händelser i Sverige skulle kunna drabba SRK och resultera i avgörande konsekvenser för verksamheten:

- IT-avbrott/Cyberhot
- Elavbrott
- Hälsot
- Brand
- Terror/hot/utpressning

SRK har därför utvecklat kontinuitetsplaner för ovan nämnda scenarios där det beskrivs hur vi ska kunna motverka att dessa får förödande verkningar för verksamheten.

Krisövning - Revingehed 2023. Representanter från sjukvården, Försvarsmakten, polisen, räddningstjänst och Svenska Röda Korset deltog. Foto: Peter Hodgson

⁷ Finns under Arbetsmiljö och säkerhet i Kunskapsbanken på Rednet.

9 Övergång till Planen för väpnad konflikt

SRKs Krisberedskapsplan gäller i fredstid och när Sverige befinner sig i väpnad konflikt ska SRKs Plan för väpnad konflikt gälla. Det är dock inte säkert att den väpnade konflikten kommer att ha en tydlig början och ett definitivt slut.

I stället för en uppenbar krigshandling kan det första som sker i en väpnad konflikt se ut som att det är en slumpmässigt uppkommen kris. Kanske flera pågående större kriser som upplevs vara tillfälliga, men har ett samband. Det kan också verka som att den ansvariga egentligen är någon annan än det faktiskt är.

I denna så kallade gråzon kan fientliga handlingar pågå utan att det finns grund för att Sveriges regering höjer beredskapen.

Exempel på samhällsstörningar under en period för gråzon är upprepade strömavbrott, flera samtidigt pågående cyberrelaterade attacker, vattenförsörjningen blockeras, ökat antal desinformationskampanjer och avsevärt försämrat säkerhetspolitiskt läge i Sveriges närområde.

Planen för väpnad konflikt kan aktiveras vid följande tre situationer:

- Sveriges regering fattar beslut om höjd beredskap, dvs. att skärpt eller högsta beredskap råder.
- ICRC eller SRK bedömer att Sverige befinner sig i väpnad konflikt.
- SRK bedömer att Sverige befinner sig i en period av gråzon, som inte kan hanteras av SRKs Krisberedskapsplan.

Ett möjligt scenario skulle kunna vara att SRK är uppe i ett Nationellt insatsläge på grund av kritiska samhällsstörningar, men med anledning av den allvarliga situationen väljer att aktivera Planen för väpnad konflikt.

Beslut om att aktivera Planen för väpnad konflikt tas av styrelsens ordförande i samråd med presidiet⁸ och SRK:s generalsekreterare.

9.1 Den nationella krisledningsstabens uppgifter

Om SRK är uppe i Nationellt insatsläge men ser nödvändigheten av att aktivera Planen för väpnad konflikt kommer den nationella krisledningsstaben behöva vidta följande åtgärder:

- Ta fram beslutsunderlag om att aktivera Planen för väpnad konflikt.
- Informera och be ansvariga tjänstepersoner för ledningsstaben att påbörja de förberedande aktiviteter som anges enligt tilldelad checklista.
- Informera rådgivarna inom folkrätt.
- Informera den som är ansvarig för Nationella upplysningsbyrån⁹.
- Informera chefen för Internationella avdelningen.
- Förbereda överlämning till ledningsstaben.
- Ta fram underlag till Inriktningsbeslut för deskalering till Grundläge.

⁸ Presidiet består av styrelseordförande och vice ordföranden, se styrelsens arbetsordning på Rednet.

⁹ Nationella upplysningsbyråns uppgift är att ta emot, centralisera och vidarebefordra information

om krigsfångar och civila från fiendenationen som finns i Sveriges våld.